

Ahab en Nero hebben te kampen met een onbedwingbare agressie

Muziek/Theater

AHAB

De dood van Poppaea

► Huba de Graaff maakt muziek bij boze mannen in twee voorstellingen

AMSTERDAM 'Wat doet die muziek hier?' En even later: 'Zijn jullie nu eindelijk klaar, met dat melodietje?' Het schuim staat op zijn mond, hij briest: nu zijn de muzikanten zijn doelwit.

Even maar, tot zijn aandacht en toorn worden gewekt door iets anders, iemand anders: de mooie jongen die verderop staat, een mooi idee, een plan, een droom in de gedaante van een prachtige witte walvis. Hij kan er woest om worden, de man op de toneelvloer, de Ahab-figuur, zoals hij wel naar zichzelf verwijst.

Ahab (vrij naar Melvilles kapitein in *Moby Dick*) is een getroebleerde, door het leven getekende wreker. Al wat mooi is, moet stuk. De muziek, de serene jongen; de droom, die hij niet meer wil najagen, niet meer kan najagen; Ahab wordt gek van zijn eigen onmacht, de chaos in zijn hoofd, de koorts in zijn lichaam. Marien Jongewaard, die hem speelt, ijlt, gromt, grimast, beweegt op die onnavolgbare wijze van hem in *AHAB*, zijn nieuwste productie.

Tegenspel krijgt hij van de jonge Anne Stam, die hij genadeloos verkettert als matroos Ismaël - maar met wie hij niettemin een (afhankelijke) relatie aangaat. Jongewaard ontroert minder dan in voorgaande producties; in al zijn furie jaagt hij eerder angst aan, angst om wat er overblijven kan van een mens, van een droom: destructieve woede.

Naar goede Nieuw-Westtraditie voorzag Rob de Graaf hem van woorden, van een tekst dit maal, als een duizelingwekkend gedicht; en voor de muziek tekende Huba de Graaff, de componiste met wie Jongewaard eerder de fraaie opera voor luidsprekers *Lautsprecher Arnolt* maakte.

Hoe indringend de als muziektheater aangekondigde voorstelling ook is, die tekst en Jongewaards spel zijn zo dominant dat de muziek, een onverstoortbaar duet tussen elektrische viool en Hammondorgel, eigenlijk net zo goed gemist kan worden.

Heel anders is dat in *De dood van*

Poppaea, de tweede luidsprekeropera van componiste De Graaff en Arnolt-librettist Erik-Ward Geerlings, waarin decor, projecties, zang en klank een ondeelbaar geheel vormen. Er hebben veel muzikanten aan meegewerkt, maar afgezien van de twee hoofdpersonen zijn die alleen vertegenwoordigd in de opgenomen beelden en geluiden.

De opera gaat verder na het *happy end* waarmee Monteverdi's *Incoronazione di Poppea* uit 1642 besluit. Een vals eind, want Nero schopte zijn geliefde Poppaea uiteindelijk in haar zwangere buik, waarna ze stierf.

De zoete klanken uit Monteverdi's slotduet klinken aanvankelijk door in De Graaffs muziek, maar die vervagen al gauw: de grenzen tussen elektronische en orkestrale klanken zijn hier even poreus als die tussen taal en toon, en tussen levende of geprojecteerde monden.

Net als Ahab is Nero, in alle toonaarden gespeeld, gezongen, gedanst en geschreeuwd door Hans Dagelet, een figuur die kampt met een onbedwingbare agressie. Maar anders dan Ahab is hij een ijdel tuit, in modern maatpak, erop gebrand de door hemzelf uitgeschreven zangwedstrijd te winnen en te pronken met de buik van Poppaea.

Zangeres Caroline Cartens houdt zich goed staande onder Dagelets geweld, en zingt stralend, tot de dood er op volgt. Nero zelf bezwijkt pas onder spijt en wroeging als het orkest hem in de steek laat. In het bestek van zeventig strak georganiseerde minuten tonen De Graaf en Geerlings hoe alles, of het nu gaat om de hele wereld of een zwangere buik, tot een speelbal van willekeur en machtswellust kan worden. En toch is Nero een mens en geen monster - omdat hij zingt. Dat is de toegevoegde waarde van muziek.

Karin Veraart

Frits van der Waa

AHAB, door Nieuw West. Concept, spel en regie: Marien Jongewaard. Spel: Anne Stam. Tekst: Rob de Graaf. Compositie: Huba de Graaff. Frascati, Amsterdam, 1 december. Tournee, zie www.nieuwwest.com.

De dood van Poppaea, van Huba de Graaff, Erik-Ward Geerlings en Bart Visser. Schouwburg, Rotterdam, 29 november. Tournee, zie myspace.com/carolinecartens